

naam **Jan Roefs**

leeftijd **55**

opleiding **HAS Green Academy, Wageningen Universiteit Animal Sciences, NIMA C, MBA Nyenrode Business Universiteit**

functie **directeur Nederlands Centrum voor Mestverwaarding (NCM), vennoot vof Roefs landbouwbedrijf**

vroige functies **mede-eigenaar N-xt Fertilizers bv, exportmanager KSE Proces Technology**

vroige bestuursfuncties (o.a.) **voorzitter vakgroep vollegrondsgroenteteelt LTO, bestuurslid ZLTO, lid raad van commissarissen Vion, lid raad van toezicht Helicon Opleidingen**



‘Renure kan ongeveer de helft van het kunstmestgebruik in Nederland vervangen als de criteria iets praktischer worden’

‘Mest is geen afval maar waardevolle grondstof’

Hij kent de statistieken en scenarioberekeningen als geen ander. De Nederlandse veehouderij kampt met een mega-mestoverschot. Toch weigert Jan Roefs van het Nederlands Centrum voor Mestverwaarding mest enkel te zien als een probleem. ‘Mest is waardevol, maar het ontbreekt de rundveesector aan oriëntatie op de markt’, stelt hij.

TEKST WICHERT KOOPMAN

Door de overvloedige regenval van de voorbije dagen is de grond in de eerste week van het nieuwe jaar op veel percelen nog volledig verzadigd. Plassen op het land weerspiegelen een bleek winterzonnetje. Aan bemesten hoeft niemand nog te denken, loonwerkers kunnen de kerstvakantie nog even verlengen. Niets verraaft nog dat 2025 hoe dan ook een spannend mestjaar gaat worden. Experts waarschuwen dat de mestproductie van minstens 40.000 melkkoeien boven de markt hangt. Vanuit zijn thuishok op een akkerbouw- en voormalig varkensbedrijf in de vee-intensieve Noord-Brabantse Kempen overziet Jan Roefs van het Nederlands Centrum voor Mestverwaarding (NCM, zie kader op pagina 18) de complexe situatie op de mestmarkt. Als onafhankelijk adviseur is hij betrokken bij veel projecten rondom mest. Provinciale en landelijke overheden doen regelmatig een beroep op zijn expertise. Directeur NCM staat er op zijn visitekaartje. Zelf noemt hij zich liever ‘meewerkend voorman’.

NCM is in 2018 opgericht. Wat was hiervoor de aanleiding?

‘Over mest is er altijd gedoe. Toen ik in de jaren negentig in Wageningen studeerde, hadden we het al over zure regen en dertig jaar later leeft de mestproblematiek nog altijd. Mest is dan ook een complex en gevoelig onderwerp. Dat heeft natuurlijk

te maken met de negatieve aspecten van de productie en het gebruik van mest, zoals ammoniakuitstoot, verliezen van nitraat naar grond- en oppervlaktewater en emissies van broeikasgassen. Daardoor hebben we te maken met een woud aan wet- en regelgeving rondom mest. En wordt mest niet geheel ten onrechte door de buitenwereld regelmatig geassocieerd met fraude.’

‘Bovendien hebben we de kennis in Nederland zo georganiseerd dat projectbureaus op basis van uurtje-factuur moeten werken. En dus werkt niemand vanuit algemeen belang. Een onafhankelijke partij die dicht bij de praktijk staat en het complexe veld overziet, was er tot 2018 niet. Vandaar dat een breed consortium van sectorpartijen en overheden het initiatief voor oprichting van het NCM heeft genomen.’

Het thema mest is natuurlijk superactueel. Heeft NCM het druk?

‘We doen het werk met in totaal twee fte’s en we zijn inderdaad drukker dan ooit. Zo wordt mij vaak gevraagd om onafhankelijke expertise te leveren bij discussies of in projecten. Verzoeken komen onder andere van het ministerie en provincies, vanuit de sector, van wetenschappers, vanuit het buitenland en van de media. Omdat we kennis van zaken hebben en onafhankelijk werken, zijn we voor al deze partijen een geloofwaardige partner.’

Een voorbeeld van de complexiteit van de mestproblematiek is de toelating van renure, waarop al jaren met smart wordt gewacht. In hoeverre zal toelating verlichting brengen op de mestmarkt?

‘Positief is dat de Europese Commissie het in principe steunt en een concreet voorstel heeft gedaan. Hier zitten echter haken en ogen aan. En juist de exacte invulling van het voorstel zal bepalen of renure amper of enorm veel bij zal dragen aan verlichting van de mestmarkt. Als de criteria iets praktischer worden, kan renure ongeveer de helft van het kunstmestgebruik in Nederland vervangen. En dan is het mestoverschot weggewerkt. Maar als de gebruikslimiet op maximaal 100 kilo stikstof uit renure per hectare blijft staan, moet op ongeveer de helft van het grasland- en maisareaal renure worden toegepast om het mestoverschot te compenseren. Kortom, de potentie is enorm, maar of deze ingevuld kan worden, hangt af van de voorwaarden voor toepassing.’

In hoeverre kunnen andere vormen van mestverwerking en -export de markt voor rundveemest ontlasten?

‘Verwerking en export van mest zijn zeker kansrijk. Dat laat de pluimveehouderij wel zien. Pluimveehouders ontvangen meestal geld voor hun mest, omdat de sector bedrijven heeft opgebouwd die marktgericht organische meststoffen leveren aan tuiniers en akkerbouwers in gebieden waar mest schaars is.’

‘De rundveesector heeft tot voor kort relatief weinig te maken gehad met mestoverschotten, dus mestexport en mestverwerking zijn daar nieuwe fenomenen. Waar het in mijn ogen vooral aan ontbreekt, is marktorientatie en bereidheid om op lange termijn samen te werken. Als de insteek van veehouders blijft: waar kan ik mijn mest nu zo goedkoop mogelijk kwijt, ontstaan er nooit goede ketens om de mest tot waarde te brengen. Ik roep veehouders en hun organisaties dan ook op om zelf initiatief te nemen en hun lot niet over te laten aan mesthandelaren. Deze bedrijven zijn



‘We moeten mest niet zien als afval, maar als grondstof voor waardevolle toepassingen’

namelijk veelal met de korte termijn en met eigenbelang bezig. En dit eigenbelang komt niet altijd overeen met het belang van veehouders.’

Maar droge pluimveemest is toch een heel ander product dan rundveedrijfmest?

‘Dat is zo en dat maakt het verwerken van rundveedrijfmest ook duurder. Maar rundveedrijfmest is zeker waardevol. Denk alleen maar aan de toenemende vraag naar groen gas die kan worden ingevuld met de winning van methaan uit mest. Voor de

organische fractie in mest zijn er buiten Nederland grote markten. En mineralenconcentraten of gestripte ammoniak uit dierlijke mest kunnen straks lokaal worden gebruikt als renure met een veel lagere CO₂-footprint dan kunstmest.’

‘Het is dus vooral belangrijk om mest niet te zien als afval, maar als grondstof voor waardevolle toepassingen. Een complicerende factor bij investeringen in mestverwerking is dat deze voor een individueel bedrijf vaak relatief risicovol zijn en ook niet altijd rond te rekenen. Maar mestverwerking kan op sectorniveau wel degelijk

enorme winst opleveren. Een voorbeeld hiervan is BMC Moerdijk, waar ruim een kwart van de pluimveemest wordt verbrand. Het initiatief kwam pas na veel duwen en trekken tot stand, maar toen het zover was, profiteerde de hele veehouderij ervan: de pluimveemestprijzen daalden direct met 25 euro per ton en ook voor andere veehouders werd de mestmarkt ontlast.’

Heeft de terughoudendheid om te investeren in mestverwerking niet vooral te maken met onzekerheid over beleid?

‘Dat speelt zeker een heel grote rol. Renure is er zoals gezegd nog steeds niet, ondanks dat de huidige pilot mineralenconcentraat al sinds 2009 loopt. Er is onzekerheid over de omvang van de veestapel. De nationale politiek houdt boeren aan het lijntje met de suggestie dat Nederland mogelijk een nieuwe vorm van derogatie krijgt. Ik denk dat er heel goede redenen zijn om voor derogatie te pleiten, maar ik zie ook hoe de Europese Commissie zich opstelt. Een andere grote belemmering is dat de vergunningverlening voor mestverwerkingsinstallaties een drama is. Er zijn dus allerlei beperkingen en onzekerheden die het voor ondernemers ingewikkeld maken. Toch zou ik me als rundveesector niet laten ontmoedigen en aan de slag gaan. Mestverwaarding is kansrijk, ook voor de rundveehouderij.’

Is het niet gek dat ondanks een groot mestoverschot in Nederland ook nog mest wordt geïmporteerd?

‘Nee, dat verhaal is in de media en politiek enorm opgeklopt. De geïmporteerde hoeveelheid mest is echt maar een fractie van de geëxporteerde hoeveelheid, en ook is de import gedaald in plaats van gestegen, zoals sommigen beweerden. Bovendien, is het gek dat een akkerbouwer uit Zeeuws-Vlaanderen mest afneemt van een melkveehouder net over de Belgische grens? En is het gek dat verwerkers van pluimveemest hun grondstoffen zoeken in België, omdat daar een gezonde markt voor bestaat? Ik vind van niet.’ |

Wat doet het **Nederlands Centrum voor Mestverwaarding**?

Stichting Nederlands Centrum voor Mestverwaarding (NCM) is in 2018 opgericht op initiatief van onder andere het ministerie van LNV, provincies, belangenbehartigers als LTO, POV en SBK en brancheorganisaties als Nevedi. NCM fungeert als centraal aanspreekpunt voor het bedrijfsleven, overhe-

den, de wetenschap en anderen op het thema mestverwaarding.

Door belanghebbenden met elkaar in contact te brengen en te voeden met kennis en visie faciliteert NCM initiatieven om mest tot waarde te brengen. Daarnaast bundelt en ontsluit NCM kennis op het gebied van mest, onder

andere via een kennisbank op de website www.mestverwaarding.nl.

NCM is een onafhankelijke stichting met een raad van toezicht, bestaande uit vertegenwoordigers van de oprichtende partijen. NCM wordt gefinancierd uit vrijwillige bijdragen van deze partijen.